

Z blízkých i dálných krajů.

VZDUCHOLODĚ VE VELKÉ EVROPSKÉ VÁLCE.

Na počátku přítomné války Němci měli převahu ve vzduchoplavectvu na obou válečných frontách. Nyní ale vzduchoplavectvo spojené plně vyrovná se německému na západní frontě, ale Němci v tomto ohledu překonávají Rusy na bojišti východním. Ale přes to žádná strana na žádné frontě nepodařilo se ovládnouti vzduch a zneškodnit operace strany nepřátelské. Kdyby jedna válečná strana měla tisíc letadel a nepřítel jenom sto stejně hodnoty, mohl by s tímto menším počtem získati tolik informací, mnohem-li by si přál. Vzduch je volný, není tu žádných strategických a nebezpečných míst a je velice obtížno zneškodňovati práci zkušených vzduchoplavců kterékoli strany.

Válka přinesla celou řadu zajímavých zkušeností. Prokázala především, že německá vzducholoď Zeppelinova byla značně přecenenována. Zeppelinů jsou příliš velké a následovně stanou se snadným terčem nepřátelské střelby a kromě toho jsou pomalé, neohrabané a příliš nákladné. Může býti zhotoveno sto aeroplanů za cenu jednoho Zeppelinu a tyto jsou mnohem účinnější. Bylo prokázáno, že pro práci výzvědnou dvojplošník lépe se hodí nežli jednoplošník.

Zeppelinů sice při svých nájezdech na Londýn a jiná anglická města natropily mnoho škody, ale škody tyto nejsou prý tak velké, aby vyrovnaly se nákladu na takové nájezdy. Tyto nájezdy pomáhají značnou měrou k probuzení válečného ducha v Anglii a každý takový nájezd znamená přihlášení se velkého množství nových dobrovolníků do anglické armády. Následovně Němci nemají mnoho příčin mluviti o úspěchu svých vzduchoplavčeských nájezdů na Anglii.

Dvojplošníky docházejí v přítomné válce největší obliby a je pro to několik příčin. Dvojplošníky dají se snadněji řídit a je možno vybudovati je trvanlivěji, aby mohly snést obtížné válečné služby. Mohou býti také zhotoveny ve větším měřítku nežli jednoplošníky.

Němci mají nyní ve vzduchu velký aeroplan, který získal od anglických vojáků přívlastek "Fritz". Délka jeho plánu je 100 stop a je poháněn dvěma Mercedesovými stroji od 100 až 150 konských silách, které jsou umístěny od sebe na značnou vzdálenost, tak že vzduchoplavce může seděti mezi nimi. Na aeroplanu tomto nalézají se dvě strojové pušky. Právě se, že velké toto letadlo může snést váhu jedné tuny.

Spojenci dohotovují podobné velké aeroplany, aby čelili mohli tomuto německému obrovskému letadlu. Němci upustili již od užívání jednoplošníků na západní frontě a francouzští vzduchoplavci prohlašují, že neviděli německého jednoplošníku po poslední tři měsíce. Aviatik je jméno, které dává Němci německým dvojplošníkům. Tyto dvojplošníky, jako omy spojené, mají spodní plánu daleko menší než hořejší.

Na počátku války bylo v užívání velké množství druhů letadel. Nyní ale jeví se sklon k zjednodušení aeroplanů. Aeroplan je americkým vynálezem, ale v Evropě byl zdokonalen. Američané provádějí vzlety jenom pro zábavu jako kterýkoliv jiný druh sportu, netušíce, jak důležitou roli aeroplany budou hráti v moderní válce. Také ve Francii sportovci konali vzlety jenom pro zábavu a později tomuto sportu nevěnovali se mnoha, ješto byl nebezpečný.

Aeroplany jsou velice důležitou pomůckou armád. Nazvány byly "třetí rukou armády" a pro výbornou hodnotu při výzvědnosti také "očima armády". Jiný hlavního lety byla používána k práci výzvědné a k získávání sil nepřítel v určitých bodech. Nyní tucet aeroplanů může takovou práci vykonati lépe než celá divize jízdy. Právě se, že anglické aéro-

plany zachránily francouzskou armádu u Monsu od zničení tím, že oznámily plnou sílu nepřítel. Tak může se státi, že jediný aeroplan může zachrániti celou armádu. V bitvě na Marne německé armády byly uchráněny od větší porážky jenom tím, že jejich vzduchoplavců podarilo se zjistiti, že nedaleko Paříže nalézá se velká armáda generála Focha.

V přítomné době německý motor Mercedesův je jedním z nejlepších. Je to hlavně z toho důvodu, že Němci mají zvláštní proces při výrobě ocele, který není znám v jiných zemích a kterým dá se získati ocel neobyčejné síly a při tom i značné lehkosti.

Jsou tři druhy aeroplanů. Jedny jsou vyznačeny pro boj, pro odpuzování nepřítel, druhé k konání práce výzvědné a třetí k bombardování. První z nich jsou nejrychlejší, ale nejsou tak trvanlivé jako dva druhé druhy. Když objeví se aeroplan nepřítel, aeroplan musí rychle se vznést i utkat se s nepřitelem v boji. Tato letadla mohou vykonati cestu 125 až 130 mil za hodinu. Mnoho z těchto letadel pro boj jsou jednoplošníky.

Aeroplany pro výzvědnou službu musí býti trvanlivé a musí býti sestrojeny tak, aby vydržely delší dobu v jednom místě při pátrání po nepříteli. Tyto aeroplany vzlétají pravidelně do velké výše, aby uchránily se před ohněm nepřítel.

Aeroplany pro bombardování zhotovují jsou tak, aby mohly snést co největší váhu. Takových aeroplanů vypravuje se pravidelně několik pohromadě. Dostanou-li se nad místo, které má býti napadeno, poklesnou poněkud, vrhnou bomby a po té rychle vznesou se do výše klikatým letem a vrací se zpět různými směry do svých táborů. Při nedávném nájezdu vzduchoplavců spojených na Lotrinskou podlého se čtyřiašedesát strojů. Všechny náhodně, na válece se podílejí, snaží se zhotoviti větší aeroplany tohoto druhu.

Výzvědné aeroplany pátrají hlavně po dělostřelcích nepřítel a jakmile je uznamenají, dají o něm vědomost svému dělostřelcům buďto zvláštními signály anebo spuštěním zápalné látky, která po dopadení na pevninu vyhodí dým do výše. Také jiným způsobem dávají se známení, čímž opravuje se cílení dělostřelců. Dělostřelci na tato znamení čekají a často soustředěným ohněm baterie nepřátelské jsou zničeny za minutu po té, kdy dostane se jim o nich vědomost.

Nyní pracuje se na tom, aby aeroplany nepůsobily ve vzduchu hluk. V přítomné době jejich hluk je jich nejslabší stránkou, ješto snadno mohou býti nepřítel uznamenány.

Ve Francii nalézá se nyní celá řada znamenitých vzduchoplavců, kteří pro válečnou službu vyvezeni byli v přítomné válce. Je tu kolem 150 vzduchoplavců, kteří mohou konati vzduchové přemet, které obdivovány jsou tolik ve Spojených Státech. V Americe nalézají se jenom asi dva anebo tři vzduchoplavci, kteří mohou odvážit se k vykonávání takových přemetů. Ve Francii ale učiněni vzduchoplavčeské v posledních měsících se tak zdokonalilo, že aviatikové jsou schopni konati ve vzduchu právě divy. Francie a Anglie kládou velké naděje ve své vzduchoplavectvo, které den za den stává se lepším a schopnějším.

JAK ZAHYNUL KORUNNÍ PRINC RUDOLF?

O záhadné smrti rakouského korunního prince Rudolfa napsáno bylo toho tolik, že shromáždili bychom pěknou knihovnu, kdybychom hledali všechno, co o této záležitosti vyšlo tiskem. Záhadnou touto tragédií, kterou před lety varoval byl celý svět, zabývály se nejenom časopisy všech národů, ale i několik knih o ní bylo vydáno a tyto knihy byly čteny, ješto vyhovovaly touze lidí po sensaci. Ale zdá se, že svět ne-

zví nikdy pravdu. Zajímavé je, že čas od času vyskytují se nové verze o této tragédii, ale ty jenom k zapletenosti tohoto případu spíše přispívají.

V minulých dnech přinesly londýnské časopisy zprávu, že nalezeny byly skutečné zápisky baronky Vetterové, nešťastné milenky korunního prince, jediného syna císaře Františka Josefa. Rukopis dostal se prý do rukou služebné a byl skrýván až do přítomné doby, kdy naskytla se příležitost otisknouti jej mimo hranice duálního moenárství. Jsou-li tyto zápisky autentické či nikoliv, je těžko říci, ale dlužno přiznati, že ten, kdo je psal, měl dokonale znalost záklusných poměrů u dvoru rakouského císaře.

Jak svrchu pověděno, náhla smrt rakouského korunního prince Rudolfa, udavši se na zámku Mayerlingu u Vídně v roce 1889, zůstala do dnešního dne jednou z největších záhad. Svět jenom zvěděl, že korunní princ Rudolf zhyln smrtí násilnou spolu se svou milenkou, baronkou Marií Vetterovou, jež pro svoje přátelství ku prince byla nenáviděna u rakouského dvora. Všechny pokusy o osvětlení této záhady potlačovány byly rakouskou vládou.

Ze zápisů těchto se dovídáme, že korunní princ zahřel k baronce Vetterové takovou láskou, že snažil se získati rozvod od své manželky, korunní princezny Štefanie, aby mohl vstoupiti v manželství s tou, kterou srdce jeho opravdu milovalo. Císař František Josef obával se veřejného skandálu a příměří korunního prince k sličce, že nebude více vyhledávati společnosti baronky. Rudolf slib tento stvrdil prý slavnou přísahou. To bylo známo císařské rodině a několika dvorním úředníkům. Ale přes to korunní princ na lásku svoji nezapomněl a odebral se jednoho dne s baronkou a několika svými upřímnými přáteli do loveckého zámečku Mayerlingu u Vídně.

Alexander Baltazzi, strýc baronky, odebral se do zámečku, aby se přesvědčil, nalézali-li se tam jeho neteř. Korunní princ, věda, že strýc Vetterové nebude mlčeti a že tak vyjde na jevo, že porušil daný slib, zastřelil Baltazziho. Zápiscky baronky zastávají se v této události. Ale další události vyprávěny jsou těmi, kdo o nich zvěděli z ust svědků anebo jejich přátel a dají se také tušiti z toho, co baronka popisuje. Všichni přátelé korunního prince spolu s ním pili. Někteří anebo snad všichni byli opilí. Jeden z nich, uznávav, že všichni budou zdiskreditováni a zapleteni do vraždy, udeřil korunního prince do hlavy lahvi šampaňského vína. Pána byla smrtelná. Korunní princ klel k zemi a za následujících několik okamžiků dokonat. Tolik je známo, že tvář korunního prince byla značně pomohžděna, přes to, že pohrobniči učinili vše, aby zahladili stopy násilné smrti.

Jiný člen společnosti, maje za to, že bude nejlépe, když také Vetterová bude odstraněna z cesty, zastřelil ji. Rakouská vláda

hned po tragédii učinila vše možné, aby zakryla povahu této tragédie. Jak hraběnka Larischová, přítelkyně baronky Vetterové a korunního prince Rudolfa, vypravuje v nedávno vydané své knize, dívka vynesena byla ze zámečku jakoby byla živou.

Tajná policie přiměla hraběte Stocke a jednoho ze tří Baltazziů, strýc baronky, aby vynesli její mrtvolu jakoby jednalo se o živou osobu. Baronka oblečena byla do vycházkového obleku, její hlava připevněna k tělu tyčí, aby neklesala, a tak vynesena byla dvěma svými příbuznými ku očkávajícímu ji kočáru. Na kočáru kočárku vedle kočího seděl četnický důstojník.

Mrtvola baronky dopravena byla ku klášteru svatého Kříže, kde připravena hrubá rakev. Do té mrtvola uložena, viko přibito hrabětky a rakev odvezena byla na tračce k čerstvě vykopanému hrobu při hřbitovní zdi. Zde baronka byla pohobána bez jakýchkoliv obřadů. Takový byl konec této krásné ženy, která nedovedla uhasiti v srdci svém plamen lásky ku korunnímu prince, který ku své vlastní ženě lásky necítil. Korunní princ pohřben byl ovšem ve vsi slávě ve Vídně do císařské hrobky v kláštere Kapucínů.

NOVÁ PEVNÁ ZEMĚ NA DÁLNĚM SEVERU.

Vilhelmur Stefansson, arktický výzkumec, který považován byl za ztraceného, oznámil v minulých dnech, že je zdrav a v bezpečí a že doufá v plný zdar své výpravy. Oznámil dále, že nalézá 100 mil pobřežní země nad rozedraným a málo známým souostrovím, které tvoří dlouhý řetěz pod hořejší linií Severní Ameriky a západně od Bankovy země a má za to, že je to lem neznámého kontinentu. Neznámí dosud, jsou-li tam ložiska minerálních, ale soudí se, že jsou tam velká ložiska mědi.

Stefansson nepochybně zůstane další dva roky na dálném severu, by dokončil výzkumnou svoji práci, kterou zahájil před několika lety. Nepochybně prozkoumá tuto zemi, kterou zaujme ve jméno Kanady, a snad pokusí se nalézt i jinou pevnou zemi. Stefansson nedal o sobě vědět po několik posledních měsíců a v té době docházely ze severu zprávy, které se shodovaly domněnkou, že Stefansson zahynul. Donorodci dokonce vyprávěli, že viděli mrtvolu několika mužů, plovoucí na ledových. Kapitán skúneru Ruby, S. F. Cottle, který přinesl zprávu o Stefanssonovi, oznámil, že třináct mužů ze Stefanssonovy výpravy zemřelo. Osm zahynulo, když snažilo se dostihnouti Wrangellův ostrov a jeden sešel a zakončil sám svůj život v Mackenzieově zemi.

Stefansson vyprávěl kapitánu Cottleovi, že po rozloučení se s pomocnou výpravou severně od Martinova bodu na Alasce v březnu roku 1914, vydal se se svými muži dále na sever. Po cestě devadesát dní trvajících rozhodli se vrátiti se na pevninu. Obrátili se a usadili se na pevninu v místě, kde pře-

zimovala jedna z lodí Stefanssonovy výpravy, Mary Sachs. Odtud Stefansson, Storker Storkeson a Ole Anderson vydali se na tříměsíční cestu přes zamrzlý polární oceán, aby hledali novou pevninu v Beaufortově moři.

Stefansson věnoval nějakou dobu zkoumání nové objevené země, ale poněvadž neměl dostatek zásob, byl přinucen k návratu. Výprava jeho nalézala se na ledě skoro sedm měsíců. Návrat ku břehům spojen byl s velkými potížemi. Výprava byla nucena se značně omezovati na jídle, ale pokračovala v cestě každého dne. I psi často sloužili jim za potravu. Někteří z těchto psů zhylni následkem nedostatku potravy. Konečně výprava, úplně vyslelna, dostihla Bankovy země. Často výprava cestovala po ledě jenom pěti paleč silněm, který praskal pod těžkými šapami. Zásoba kerosinu došla. Výprava, která sestávala z 12 mužů, vesměs Norvěčanů, byla nucena žít ve masem polárních medvěďů a tuleňů.

Výprava Stefanssonova odebrala se z Bankovy země, která je neobjevenou, na ostrov Baillie, který je navštěvován lovei velryb. Zde Stefansson setkal se s kapitánem Louis Lane-em, jenž nalézal se tu se svým skúnerem Polar Bear. Tato loď opatřila Stefanssonovi potřeby a výprava vydala se na další cestu, postupující podél jihozápadního pobřeží Baillie ostrova. Stefansson najal loď Polar Bear a spolu s kapitánem jejím vydal se směrem severním, maje za to, že podaří se mu dočistiť nově objevené, dokud moře je volné. Sezona byla ale značně pokročilá a výprava byla nucena zastaviti se na Herschelově ostrově. V té době také skúner Ruby, který po dva roky pokoušel se dostat k tomuto ostrovu, přijel a přivezl množství zásob.

Stefansson ihned zahájil přípravu k pokračování ve svých výzkumných cestách. Zakoupil od kapitána Lane-a loď Polar Bear za \$20,000 a vedle toho zakoupil menší lodie Gladiátor, která konala obchodní cesty podél ostrova. Když byl opatřil dostatek zásob, vydal se Stefansson s těmito loděmi k Bankové zemi, kde se nyní nalézá.

Baillie ostrov, odkud poslána byla v minulých dnech Stefanssonova depeše, nalézá se východně od ústí řeky Mackenzie a leží na 70. stupni severní šířky a 127. stupni západní délky. Pobřeží Baillie ostrova je ploché a lodě musí zakotviti míli od pobřeží. Stefanssonovým úmyslem je zříditi základnu na Bankové zemi a pokračovati ve výzkumné práci z tohoto místa. Jak dlouho zdrží se v severních krajích, nelze říci, ješto má v úmyslu dokonale prozkoumati rozlohu nové země, kterou objevil. Tato nová země, dle oznámení Stefanssonova, nalézá se nedaleko 78. stupně severní šířky a 117. stupně západní délky.

PŘÍČINA NEKLIDU RUSKÉHO NÁRODA.

V minulých dnech došly z Ruská zprávy o značném neklidu mezi širokými lidovými vrstvami v Rusku, které volají po svolání dumy a změně kabinetu, a Berlín mylně si vysvětloval toto huťi jako touhu po zakončení války a obnově míru. Ale právě opak je pravdou. Ruský lid přeje si změny v důležitých úřadech země, aby konečně vítězství v přítomné válce bylo zajisté. Rusové považují přítomnou válku za válku o existenci, která jejich zemi má zbaviti cílech vlád, za rozhodnou válku proti starému nepříteli Slovanstva, jež nesmí býti ztracena.

Pád Varšavy a tescopnost carských armád zastaviti postup teutonských vojsk vzbudily v Rusku rozhněčení proti vysokým ruským úředníkům, všemocným činovníkům, kteří činěni byli zodpovědnými za nedostatek střeliva carských armád. Tento nedostatek považován byl trpes vojáky na válečné frontě, kteří s ddy bez střeliva byli nuceni čeliti útoku nepřítel a pozorovati postup jejich práce při přípravě zákopů, aniž by ji mohli překašati.

Přes to, že v Rusku panuje přísná censura, přece nepodařilo se zastaviti vlnu protestu proti vysokým vládním úředníkům, kteří by-

li obviněni, že sami tento nedostatek střeliva zastavili. I samotná armáda byla pobouřena a žádala, aby rychle učiněna byla náprava. Ruští činovníci byli obviňováni, že při nákupu střeliva a potřeb pro vojsko hleděli se obohaceti na účet vlády. Snažili se získati ode všech firem, od kterých potřeby zakupovali, komisi pro sebe. Právě se, že obchodníci, kteří snažili se prodati Rusku střelivo, byli nuceni platiti až 10 procent komisi, jinak prodati nemohli. V mnohých případech zadání kontraktu je odkládáno, aby dočleno bylo dohody na komisiém a často takový odklad trval měsíce.

To byla jedna z hlavních příčin odkladu v nákupu válečných potřeb a tím se stalo, že ve chvíli, kdy nastal velký nápor teutonských spojenců, objevil se nedostatek zásob střeliva.

Krátce před pádem Varšavy zdálo se, že situace se značně zlepšila, neboť na bojiště dopraveno bylo 2,000,000 střel. Ale ukázalo se, jak oznamují zprávy ze Švédska, že tyto střely byly o celou osmismil palec větší a nehodily se do ruských děl. Ale shledalo se, jak sděluji tyto zprávy ze švédských pramenů, že střely hodě se znamenitě pro některá německá děla. Podobné historky kolují po celém Rusku a je přirozeno, že mysl lidí proti vysokým vládním úředníkům jenom popuzují.

Je také známo, že velké množství šrapnelů bylo nabízeno ruské vládě americkými továrníky, ale jejich nabídka nebyla přijata. Od té doby kupuje Rusko tyč štápnely za ceny dvojnásobné.

Rusko si ale již uvědomilo, že v přítomné válce vítězství přikloni se na tu stranu, která až do její zakončení bude míti dostatek střeliva a proto činí se vše možné, aby nápravy bylo brzy dočleno. Velkokníže Sergej, kterému svěřen byl dohled na zásobování armády střelivem pro děla, zahájil kampaň proti graftu v řadách ruských činovníků, který považuje se za největšího nepřítel Ruska v přítomné válce. Řada vojenských ruských odborníků prohlásila otevřeně, že tento graft byl největším spjencem Německa a Rakouska a že zavinil neúspěchy ruských armád, neboť následkem nedostatku střeliva síla ruské armády zmenšena byla o polovici.

NÁKLADNÉ UKOLĚBAVKY.

Nejnákladnější ukolěbavky na světě nejsou údem některého dítěte milionářů anebo potentátů, nýbrž manželky Efrema Zimbalisty, proslulého ruského houslisty, a jeho manželky, jež známa je světu jako Alma Gluckova, operní zpěvačka první třídy. Děvčátko toto narodilo se manželům Zimbalistovým v Lake George, Pa., před několika týdny. Paní Zimbalistová pak odřekla sezonu, v které mohla vydělati \$150,000 zpěvem při koncertech, aby mohla své malé deerněce zpívati ukolěbavky a poskytnouti jí péči, jakou jenom matka poskytnouti dovedla.

Její sezona pravidelně počíná v říjnu a končí v dubnu. V těchto 210 dnech může vydělati \$150,000 velmi snadno. To znamená, že každá ukolěbavka, kterou tato slavná pěvkyně zazpívá svému dítěti, bude stát \$714. Který milionář a který panovník může si to dovoliti?

Alma bude-li Alma Gluckova zpívati svému dítěti každého večera ukolěbavku, která pro svět má cenu \$714, srdce její bude naplněno radostí a štěstím, které vyváží peněžní hodnotu takové písně. Ztráta \$150,000 neznamená pro tento umělecký párek vlastně niče. Hodi-li se na války proti vzajemnému štěstí a náležitě vřehově květu jejich lásky.

Paní Zimbalistová není ženou sentimentální, která na okamžik nevhoděna byla štěstím mateřství. Tato krásná mladá žena, která ješto před nedávnem byla stenografkou v listém obchodě v New Yorku, je praktickou a střelivě uvážlivou. Chce plně učiti svého malého dítěte, ale nespomněla na povinnost k světu jako umělkyně. Nevdala se úplně umělo, ale kariéru, nýbrž jenom na nějakou dobu se jí vzdala, ješto měla za to, že péče o její dítě je důležitější.

VZDUCHOPLAVEC, JENŽ VLÁSKEM USEL SMRTI.

Na obrázku našem spatřujeme smáčení vzduchoplavce s aeroplanem. Je to důstojník královského anglického vzduchoplavectva, jenž jenom vláskem ušel smrti. Vzduchoplavce tento podnikl výzvědný vzlet na německé líně a při tom raněn byl šrapnelem do nohy. Vzduchoplavce na chvíli stratil vědomí, ale rychle se vzpamatoval a bezpečně sнесl k zemi.